

Siulequt meeqqanut.....	8
Siulequt inersimasunut.....	10
Arfeq nattoralillu niviarsiarannguanik nuliartut.....	13
Niviarsiaaraq tammartoq terianniamillu inuttut isikkulimmik naapitsilluni	19
Angut utoqqaq meeqqanik pinnguartunik qaarsup quppaanut mattussisoq	23
Nannut qilalukkanik qaqortanik piniartut.....	26
Kaassasuk.....	33
Anarteq eqalunngortoq.....	45
Amaarsiniooq – arnaq ilisiitsoq amaammini meeqqat amaarlugit aallarussisartoq	47
Nallorissorsuaq	55
Meeqqanik aallarussisartoq	61
Nerlerit nujuartat tappiitsoq isigisaqalersikkaat	62
Qillarsuaq nukappiararlu iliarsuk.....	69
Qimmeq qilertilik	71
Kamikinnaq.....	75
Aqissiaq.....	82
Niviarsiaaraq sinikkumanngitsoq	89
Sassuma Arnaa imaluunniit iliarsunnguit marluk nunaqqatiminnik annaassisut.....	92

Tulugaq nerlermik nujuartamik nuliartoq	101
Anngannguujuk – nukappiaraq aallarussaq	105
Tunutoorajik inorusersuarlu illuinnaanik niulik.	108
Aloruttaq iliarsuk	116
Arnaq qimmimik uinittoq	129
Innersuaq imaluunniit Uiloq qanoq ililluni pinngortoq	130
Nukappiaraq qaqortumik amilik.	135
Iliarsunnguit – angajoqqaanngitsunnguit.	137
Inorusersuaq ataasiinnarmik isilik Kingittup qaqqarsuata qaavamioq	141
Pujoq qanoq ililluni pilersimanersoq	147
Manutooq – panii sikumi puttaami Akilinermut saavittut.	152
Manguaraq, Qaammatip Inuanut tikeraartoq.	161
Arnaq kinguppammik uinittoq.	167
Allunnguaq	171
Tusilartoq.	177
Kallerup anersaavi	183
Marlulissat – aqqaamallaqqissorsuit.	186
Arnaq piniarnermik ilikkartoq.	193
Tulugaq tuullillu	197
<i>Atuakkat</i>	200

SIULEQUT MEEQQANUT

Maannakkut sinittarpugut siniffinni maavaartunik madrassilinni – qanga illerni manngertuni sinittarput ... Maannakkut najugaqarpugut illuni qisunnik betoninilluunniit sanaani – qanga illuliortarput pukkitsunik issumik ujaqqanillu qarmalinnik ...

Maannakkut pisiniarfinni nerisassanik pisiniartarpugut – qanga nerisassat nammineq piniarniartariaqarput – issippallaarpallu suut tamarmik qerigaangata piniarniarsinnaajunnaarlutik inuit perlerlutik toqusarput. Atuakkami uani oqaluttuarineqartut pisi-mapput maavaartunik madrasseqanngikkallarmat nerisassanillu pisiniarfeqanngikkallarmat.

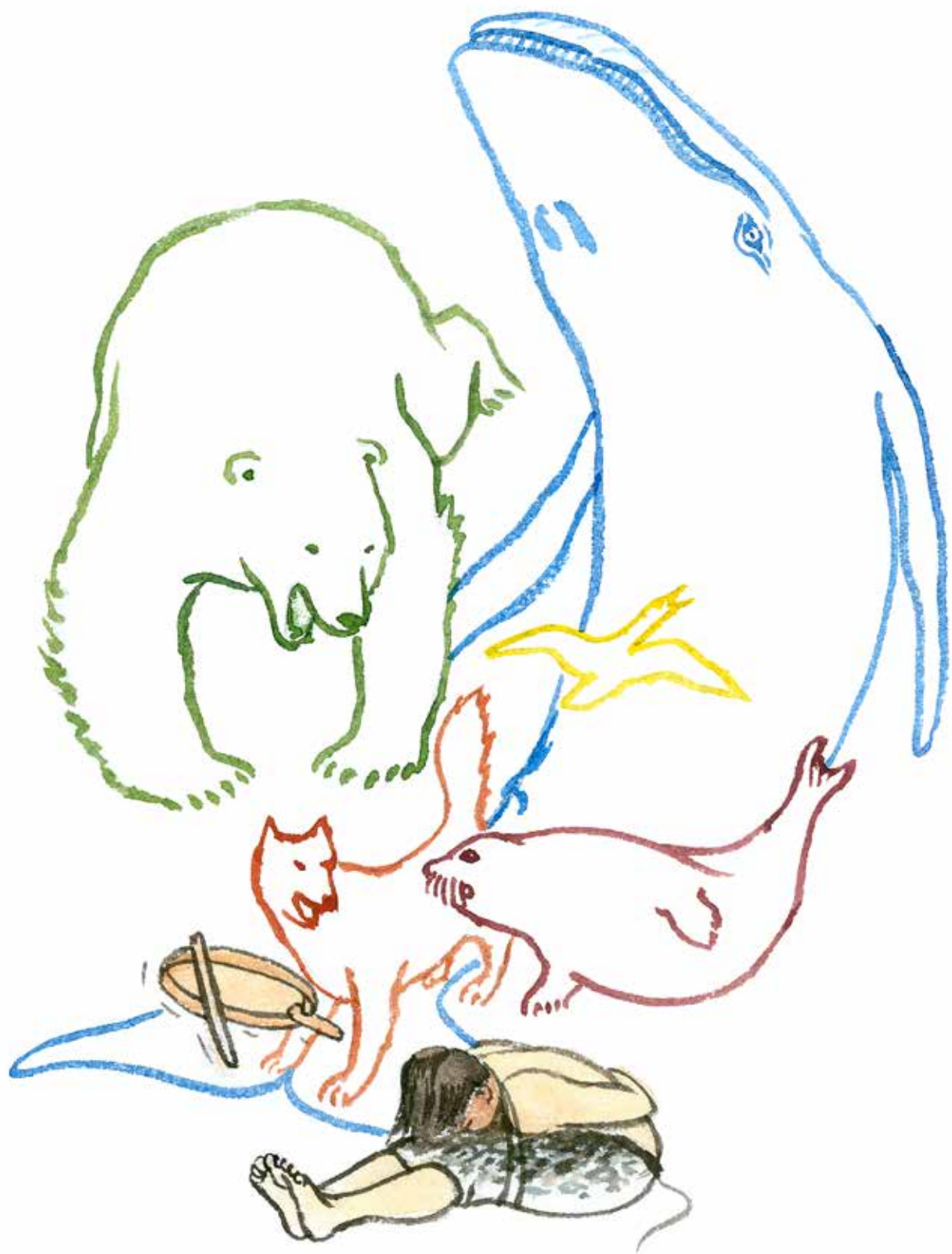
Oqaluttuat atuakkami uanisut qanga atuarneqarsinnaanngillat, taamani atuagaqanngimmat inuillu atuarsinnaanatillu allassinnaanngimmata. Oqaluttuaqattaattartorsuupput pissangasunik tusarnaartoqarlutik. Quianartulersaarutit sianiilliuutilluunniit illaati-gineqartarput, oqaluttuarineqartut ersinarpallaaraangata tusarnaartut ersinermik imminnut eqitaartarput, illunnguani qullernik orsutortunik qaammaqqutilinni tarrajuttuni anersaapiluit maluginnaasorigaangamikkit.

Qanga kalaaleqarpoq atilimmik Knud Rasmussen. 1879-imi Ilulissani inunngorpoq. Inersimasunngorami Kalaallit Nunaat angalavaa naapitani kalaallit qinnu-igisarlugit oqaluttuatoqqanik oqaluttuteqqulluni – oqaluttuarsianilu tamakku allattarpai. Oqaluttuarpasuit ilaat tamakku atuakkami uani atuarsinnaavatit – imaluunniit suli atuarsinnaanngikkuit atuffatitissinnaavutit.

Tusassavatit uumasut oqalussinnaasut, angakkut timmisinnaasut, iliarsuit piitsuungaaramik ukiumi issersuarmi aputilimmilu kamillaangallutik pisutartut. Angutillu nukittungaaramik ikiorneqaratik arfermik uniarsinnaasut.

Nuannisarluarisi.

SIULEQUT INERSIMASUNUT

Ukiumi qaammassaallaraangat issersuarlu silamiiffiujunnaaraangat illunnguani issunik ujaqqanillu sanaani illermi oqaluttu-aqattaatilersarput kinguaariippassuarni oqaluttuareqattaarneqartartunik. Meeqqat tusarnaarlutik pissangariilittartut tusakkatik inersimasunngoraangamik namminneq kinguaaminnut oqaluttuareqqittarpaat. Kalaallit oqaluttuaasa oqalualaaavisalu ilaat peqqarniitsunik ilaqartarput inuunermut imaannaanngitsorsuarmut ersiutaasunik.

Nalitsinni meeqqat atortut elektronikkat atorlugit suminngaanersunillunniit oqaluttuanik atuarsinnaagaluartut oqaluttuat meeqqanik pissangatitsisinnaapput. Oqaluttuat ilarpassui tiguartinnartuupput, ilaat imaqarlutik uumasut inuillu imminnut oqaluussinnaanerinik. Oqaluttuat meeqqat kulturiminni pisuussutinik imaannaanngitsunik pissarsiffigisinnaasaat.

Sorliit ilanngutissanerlugit aalajangerniarninni pingaartissimavakka oqaluttuat meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik imaqarlutik ilisarnartut.

Oqaluttuat oqalualaallu allataanatik oqaluttuaannaasarmata ilaat ataasiakkaat assigiinngissuteqarsinnaasarput, apeqqutaalluni oqaluttuartup ilasaarisarnera imaluunniit minitaqartarnera – minnerunngitsumillu eqqaamasai. Isumaga malillugu pissanganarneriorlugit ilannguttarpakka. Tamakku Knud Rasmussenip katersugaaneersuupput: *Kalaallit oqaluttuaat oqalualaaavilu, atuakkat 1-4. Jørn Rielip toqqartorsimasai (Naqiterisitsisarfik Sesam 1998-2003).*

Jørn Riel akuersisimavoq Knud Rasmussenip allassimasai najoqutaralugit allassimasani atorneqarsinnaasut.

Oqalualaat ilaat ataasiakkaat naqitani allaniittut najoqqutari-
neqarput – tamakku nalunaarsuutaat atuakkap tunuani taku-
neqarsinnaapput.

Qutsavigaara Mariane Petersen oqaluttuanik oqaluttuareq-
qiisoq oqaatsit ullumikkut atorneqartut atorlugit. Suliarineran-
ni siunnersuilluartarneranut qutsavigaara.

Gunvor Bjerre

ARFEQ NATTORALILLU NIVIARSIARANNGUANIK NULIARTUT

Ilaannigooq niviarsiarannguit marluk sissami illerusaarput. Sissami ujaqqanik illuusaliarput qissiaminaalunnguit nassaatik meerrarisuusaarlugit. Taakku ataatassaaruppaat.

Ujaqqanik illuusaliaat taartumik qulangerneqarput. Qummut qiviamik takuaat timmiarujussuaq kajortoq timmilluni tungiminukartoq. Nattoralissuaq.

– Taanna ataataasinnaavoq. Uanga taanna uitaarissavara, niviarsiaqqap aappaa oqarpoq.

Aappaa aamma uitaarusukkami eqqamini arferup saanikorsui takugamigit oqarpoq:

– Una uanga uitaarissavara.

Sunaaffa peqqissiminialeramik.

Nattoralissuup allaanngilaq tusaasimagai, aarsaariarluni niviarsiaqqap aappaa kukissuarminik tiguaa tingissullugulu. Qaqqap salliarnartaani pavanersuaq ulluminukaappaa.

Niviarsiaqqap aappaa ersinermik qiasorujussuanngorpoq. Imaasitsiarortoq arfersuaq uummarpoq, mattanilluni neqinillunilu.

Niviarsiarannguaq tigoriarlugu avatiminni qeqertannguamukaateriarlugu qangattamut ilivaa.

Nunaqqataasa paasisinnaanngilaat niviarsiarannguit sumut pisi-mansut, tassalu taarsilersoq.

Arnaasa sissamukarlutik suaartartuaraluarpaat nassaatuaalli tassa ujaqqanik illuusalianniguit qissiaminaalunnguillu. Annilaanganermik unnuarsuarmut sunat tamaat ujarlerfigigaluarpaat, naamerluinnarli periarfeqanngillat.

Aliasoqalutik innakaapput qaammarsiilerlugulu. Ullut arlallit suna tamaat ujarlerfigigaluarpaat. Nunaqqatigiit tamarmik ujarlegataagaluarput. Ullaat ilaanni niviarsiaqqap aappaata arnaata ta-

kulerpaa avatiminni qeqertannguami arfersuaq. Soorlumi aamma panimmi seeqqiniisa assinginik takusaqarluni.

Umiaq angisooq imaanut singinneqarpoq nunaqarfimmi angutit nukittunersaannik sakkulisartunik iputtulik.

Niviarsiarannguaq qiasimangaarami kiisa qulliliorunnaarsima-voq. Qimaaqinammnat arfersuup qangattap silataani anitsaalior-paa. Niviarsiaaraq naalakkerpaa kumaaqqulluni.

Niviarsiarannguaq avammut qiviammi ungasissumi suunersu-mik takusaqarpoq. Takusaa ilumoornerluni? Soorlumi umiaq angutinik iputtulik, immaqa aallersut?

Umiaq qanillimmat paasivaa takusani ilumoortoq, pinngitsuu-saarporli arfersuup takoqinammagu.

Qanormi ililluni arfersuaq qimarratigissavaa? Isumassarseria-taarpoq.

- Querusoqigama quiartulerpunga, oqarpoq.
- Qaninnut quisinnaavutit, arfeq oqarpoq.
- Aamma anarusukkama, niviarsiaaraq oqarpoq.
- Taleqqunnut anarsinnaavutit, arfeq oqarpoq.

Niviarsiararli taamaaliorumangilaq. Ilami aamma qanoq taa-maaliorsinnaava.

- Qaami, anariartorniarit tuaviorlutit, arfeq oqarpoq.

Niviarsiaaraq annakkummerpoq; ingerlanialersorli arfersuup paffiisigut allunaamik takisuumik qilerpaa, salloqittarluni qimaa-qinammat.

Niviarsiaqqap qangattamit anillakkami allunaaq paffimmini qile-russaariarlugu ujarassuarmut qilerpaa.

- Sumiippit? arfersuaq utaqqikatalluni suaarpoq allunaarlu amu-alerlugu.

- Aggilerpunga, aggilerpunga, niviarsiaqqap suaarpaa. Peqeriar-luni ujarassuaq isussuuppaa arfeq suaqqippat nipimi assinganik akeqqullugu. Ujarak akuersaarpoq.

- Qaa, tuaviulaarniarit. Arfeq suaarpoq - ujarassuullu akivaa:
- Aggilerpunga, aggilerpunga.

Taamaalinerani umiaq sissamut tulassimavoq. Niviarsiaaraq arpaannaq atermat angutaata nuannaqaluni paninnguani umiamut ikitipallappaa. Taava avalapput tamaviannguallu ipullutik aallarput kingunertik qaputtuinnangorlugu.

Arfersuup paasilerpaa salloqittartissimalluni. Imaanut avalakkami qapussua kisimiuvoq.

Arfersuaq umiamit tuaviinnaq ingerlasumit sukkanerugami angulivimmatik niviarsiaqqap angutaata panini suaarpaa:

– Kamitit imaanut igikkit!

Niviarsiaqqap kamini piipallariarlugit imaanut igippai.

Kamii puttasut arfersuup takugamiuk isumaliorpoq niviarsiaaraq imaanut nakkarsimasoq, unillunilu. Paasigamiulli salloqittartissimalluni-aasiit, malillugit aallaqqippoq.

Anguleraatillu niviarsiaqqap angutaa suaqqippoq:

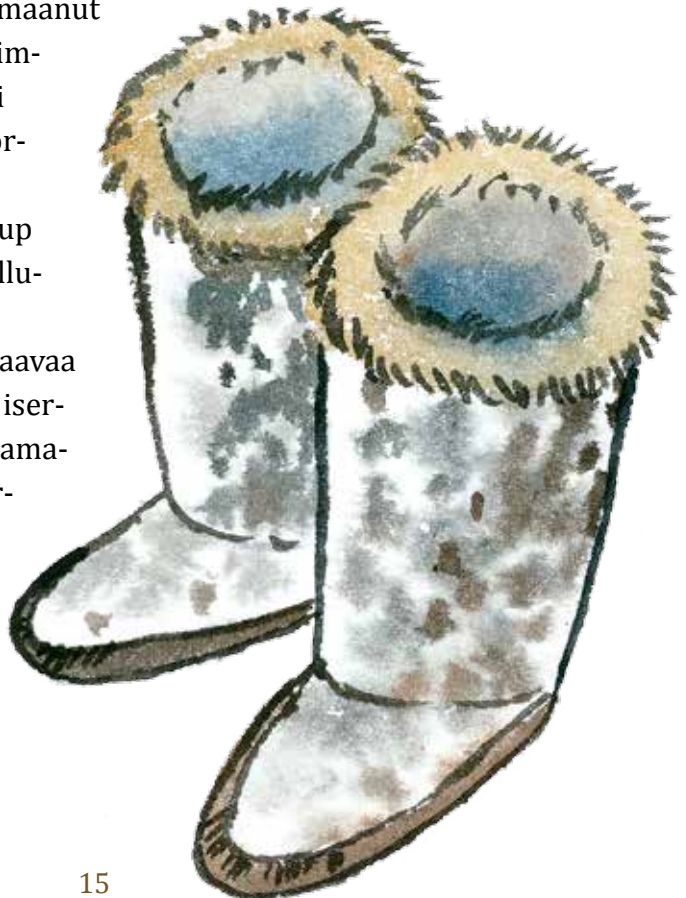
– Qaatiguut imaanut igiguk!

Niviarsiaqqap qaatiguuni piipallariarlugu qiiagaluaqaluni imaanut igippaa. Arfersuaq uneqqimmat umiaq malinneqarani ingerlaqqilaarsinnaangorpoq.

Kinguninnguani arfersuup umiaq malillugu kiisa tikilluinnarpaa.

Niviarsiaqqap takusinnaavaa arfersuaq kamangaarmat isersui aappaluttuinnaasut. Kamangaarami umiap ilua imersuarmik serpalittarpaa.

– Seeqqinitit imaanut igikkit, niviarsiaqqap angutaata panini suaarpaa.

Niviarsiaqqap qiaatigaluni seeqqinini peeriarlugit imaanut igip-pai. Arfersuarlu unittorlu umiaq nunaqarfiup sissaanut pivoq.

Niviarsiaraq, angutaa angutillu iputtut tamarmik arpaannaq illu-minnut majuarput. Kinguninngua niperujussuarmik suunersumik tusarput.

Niviarsiaraq ammut qiviarami allat takunngilai arferup saanikor-sui immap killinganiittut. Taamani niviarsiaraqatinilu qimarngus-saagamik takusamissorluinnaq ittut.

Nunaqqatigiit tamarmik nuannateqaat niviarsiaraq ajorani angerlarmat. Nuannaarneralli killeqarpoq.

Niviarsiaraq aperivoq aappani sumiinnersoq. Akisoqanngimmat apereqqippoq:

– Naak, sumiippa?

– Naluarput, akivaat.

– Takuara nattoralissuarmik tiguneqartoq, oqarpoq.

Taamatut oqartorlu angutit tamarmik aniapput qaqqallu innaa nattoralissuup ulloqarfia nalunngisartik isigilerlugu.

Aarillumi qaqqap salliarnartaani takuaat suunersaq toorninngu-atut ittoq. Imaassinnaavoq niviarsiarannguusoq.

Soriarsinnaanngillalli, qaqqaq portusoorsuaq qutaarluinnar-suummat majuarfigineqarsinnaanani.

Niviarsiaqqap angajoqqaavi aliasoqaat. Aappannguatalu annaan-neqarnini nuannaarutigigaluarlugu aliasuutigeqaa ikinngutiginerpaasanguani suli annaanneqanngimmat.

Niviarsiaqqap aappani arfermit tigummineqartillugu qaqqap sal-liarnartaaneerusaarsimavoq. Nattoralissuaq ullut tamaasa nerisas-sarsiorluni tingisarpoq, unnuillu tamaasa pisaqarsimalluni utertar-poq savaaqqanik, tuttup piaraanik norrarnik, ukallinik aalisakka-nik allanillu nassarluni.

Niviarsiaraq nerereerlunilu nerisami neqit ujalui toqqortarpai. Nattoralik peqanngikkaangat ujalut uiguleriiaarlugit perlaasarpai. Taamaalillutik perlaasai talliartortuarput. Ullulli ilaanni nattorallip paasisoorpaa.

– Uiguleriiaarlugit perlaasatit sumut atussagakkit, pasitsakku-
narluni aperivoq.

– Piniaraangavit-una allunaariarlutit sakkussatit, akivaa.

Nattoralik eqqissiallappoq. Eqqarsarpoq niviarsiaqqap ullumi-
niinnini sungiussimagaa. Uffa taamaattoqaqqajanngitsoq.

Allunaaliami takinera naammagileramiuk nattoralip piniarniar-
luni tinginissaa utaqqilerpaa. Allunaaliani salliarnartap sinaanut
qajannaarlugu qilerpaa imminullu ningilerluni. Ilungersunaqim-
mat kiisa assai annernarsipput. Allunaaliaa naappallaalarpoq.
Tappavani salliarnartamiit naatsorsorsinnaasimangilaa nunamiit
qanoq portutigisumiinnersoq. Naappallaarmat pissittariaqarami
pissippoq. Nunamut tukkami arpaannaq angerlarpoq – nunaqar-
fimminnullu apuulluni nattoralissuaq eqalummik kimmiarluni ul-
luminut mittorlu.

Niviarsiaaraq peqanngitsoq nattoralip paasigamiuk eqaluk ipe-
raannariarlugu nunaqarfiup tungaanut aarsaarpoq. Niviarsiaqqak-
kut illuata qaliata qaanut mikkami siggussuarminik ikuttalerpaa
niviarsiaaraq aaniarlugu.

Niviarsiaqqap tusaavaa qaliartik putuniarlugu ikuttarpalukkaa.
Qatanngutai angutit pisissitik qarsullu tigoriarlugit tunuminnut
toqqorlugit aniapput. Nattoralissuaq ilassiorpaat tikilluaqqusuu-
saarlugu.

– Najapput nularigakku takunerput nuannarissajunnarsivat. Su-
lutit siaarlugit ilassiorniartigut.

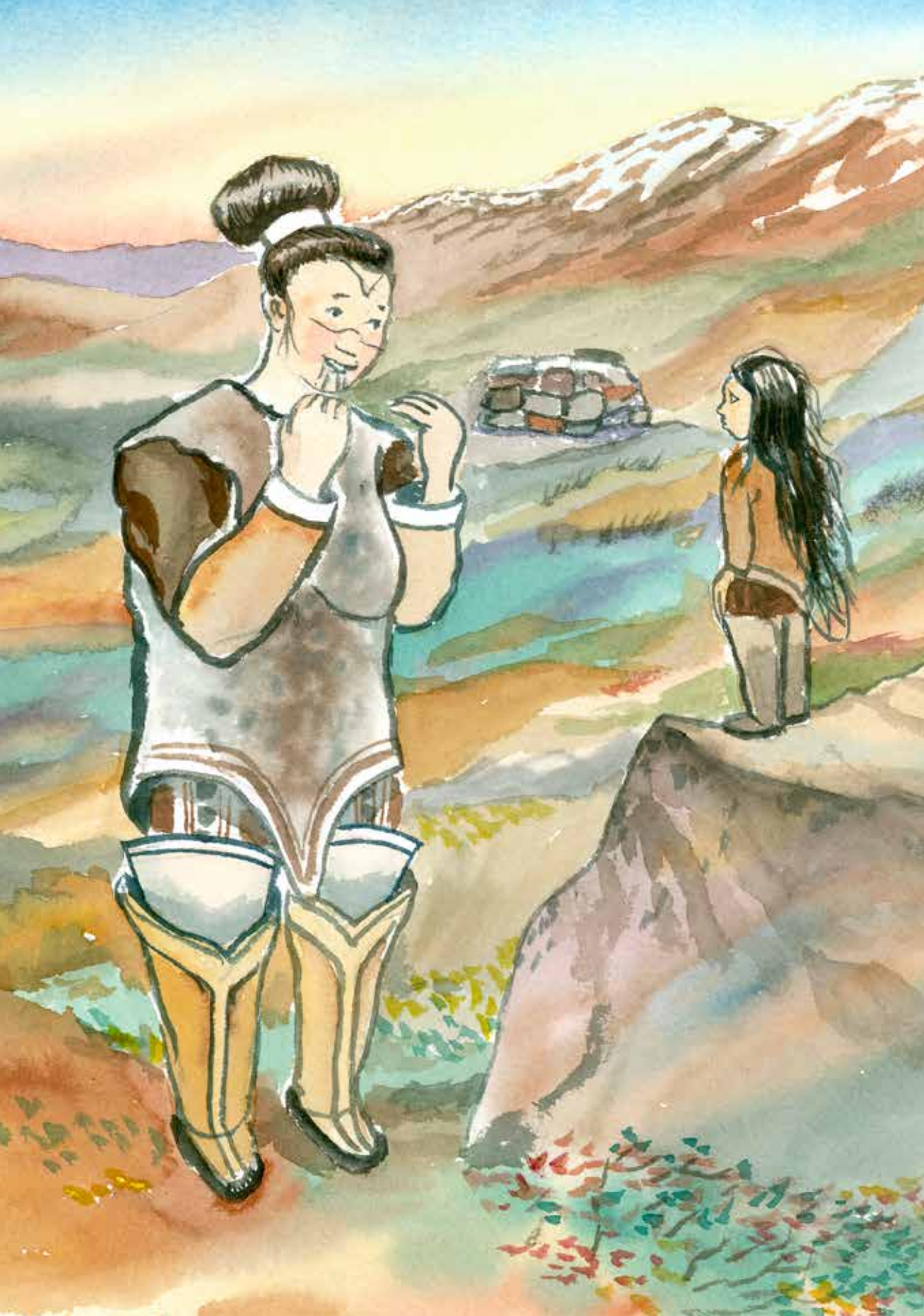
Nattoralip susoqarnera nalugamiuk sulussuani siaarlugit sakini
angutit inuusuttut ilassiorpai, ilaqtartaarinikuugamigimmi.

Taamaalisorlu inuusuttut pisissitik tigoriarlugit suluisa ataasigut
pisippaat uummateroqqissaarlugu.

Nattoralissuaq toqulluni qalianiit nakkaramiliuna.

Nunaqqatigiit ulluni arlalinni nuannapput.

Niviarsiarannugit imminnut takoqqikkamik takummaallutik nu-
annaqaat – tamatuma kingorna illerusaaraangamik inuusatik
ataatassarsiunngisaannarpaat – uineqqinnianngilluinnaramin-
ngooq.

NIVIARSIARAQ TAMMARTOQ TERIANNIAMILLU INUTTUT SIKKULIMMIK NAAPITSILLUNI

Ilaannigooq nuliariit paninguaqarlutik. Paniat nunaqarfimmini allanik niviarsiarateqaraluarluni nukappiaraannangajannik pinnguaqateqartarpoq.

Ullut ilaanni silami pinnguarlutik nukappiaqqat qaqqamut maju-aqatigai toqqortaqaattarlutik. Toqqorfissaqqissumik nassaarami toqqorpoq, nanineqarnissanilu tassani utaqqillugu soorlumi sumik arlaannik ersigisaqalersoq. Ersigisani suunersoq naluaa, ersiun-naarnerli ajulerami toqqorfimminiit anillariarluni sumut tamaanga sangusaqattaarluni aallarpoq.

Pisulluni pisulluni meeraqatini ungasilliartuinnavippai. Kiisa pavungarujussuaq pivoq, ingerlanerminilu navianartut naammat-tuugaasa soorlumi susinnaangikkaat. Tamakku tamaasa ajutoora-ni qaangertarpai. Ullut ilaanni tikippaa nunaqarfeerannguaq nunap illuatungaaniittoq, pavani pavanersuaq nunap kangiani nunallit nunaqarfiat.

Takutinnaveersarpoq nalugamiuk qanoq pineqassanerluni, taar-sitsiillugulu toqqorpoq.

Tamarmik sinngutilermata mianersoqqissaarluni toqqorsimaf-fimminit anillappoq nerisassaminillu tillilluni. Sivisuumik taamak inuuvoq, ulluunerani toqqorsimariarluni unnuakkut nerisassami-nik tillittarluni. Sivisoorsuarmik nunap kangianiinnermini allanut takutinneq ajorpoq.

Nunaqarfimmiut tupigigaluaqalugu kiap nerisassanik tilliffigi-sarneraatik, paasinngisaannarpaat.

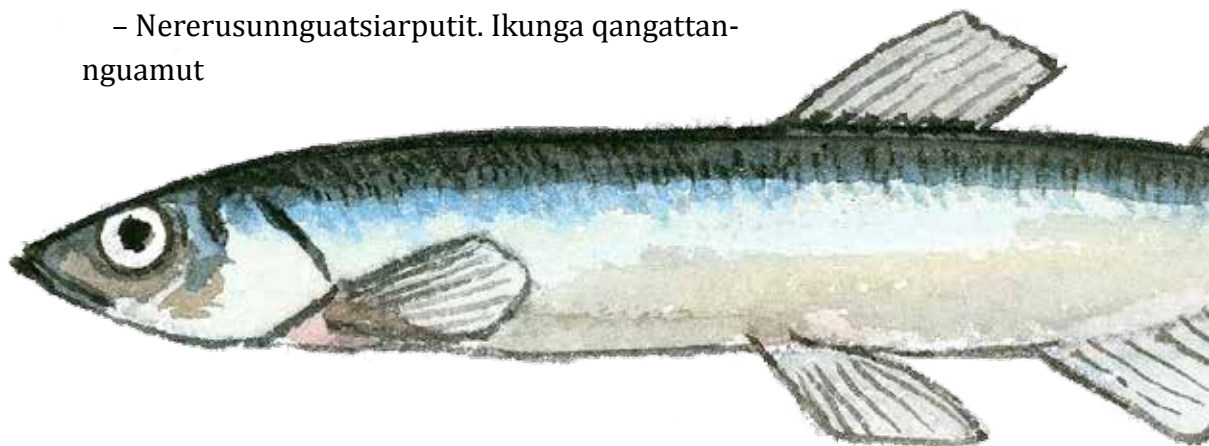
Tupinnartualu tassaavoq niviarsiarannguaq tassaniinnermini al-liartunngivikkami, allisiitsuujuaannarpoq.

Ullut ilaanni angajoqqaaminut nunaqarfimminnullu angerlarser-torujussuanngorpoq. Taannaqa angerlamut aallarpoq, aallaramilu pinermisut navianartut naammattuukkani ajutoorutiginnilai.

Apuutingajalerlunilu kaannermik nukillaariartulerpoq, sivirusimimmi nerisimanninnami sapililerpoq. Tassanngaannaq takulerpaa inuk, qanilligamiuk takuaa arnaasoq qilerterujussualik.

Arnap takugamiuk oqarpoq:

– Nererusunnguatsiarputit. Ikunga qangattannguamut

ingiaqatigigumma taakani
ammassappassuaateqarpunga.

Ammassaat mamarillugarigamigit nuannaatsaqaq.
Ilami kaannermik sapingajalerami.

Arnaq qangattannguamut ingiaqatigaa, aarillumi qinnguaniipput ammassappassuit. Qangattamut pulapput. Ammassaalli qilertat tigulerlugillu paasivaat allunaasamik qilersimasut; nusukkaallu ujararujussuaq nakkarpoq qangattap ammanera milillugu. Taarsuaq kisimiuvoq. Sunaaffa teriannianut pullat pulaffigisimallugu, arnarlu teriannianngorluni.

Niviarsiaqqap terianniaq ammassannik arsaariarlugu qimillugu toqupkaa. Pullammik takuniaasoqarnissaa utaqqilerpaa. Utaqqi-nermini ammassaat terianniallu neqaa inuussutigai. Sivitsungaatiartooq angutip nipaa tusaalerpaa oqarpallattoq:

– Kiisami terianniamik pulasoqarsimavoq.

Ammaniminnguatiqut illumut angut alakkarami takuaa inuk taqqamani issiasoq.

Annilaarnermik qimaalluni aallarpoq. Kinguninnguvali uterluni alakkaqqippaa. Niviarsiaaraq aalariassanani sumillu nipaqarani is-siasoq takugamiuk ersilerpoq anersaamik pullatinut pulasoqarsimasoralugu.

Nunaqarfimminnukapallariarluni ikiortissaminik aallerpoq, ilami takusani anersaajoqinammat. Qanillerpallammata ilaat oqarpallattoq niviarsiaqqap tusarpaa:

- Ukiorpassuit matuma siornagut maani pinnguarpugut toqqortaqaattaalluta, taamani ilarput niviarsiaaraq tammavilluni tamarpoq. Anersaana taannaangila?
- Taamaalluarsinnaavoq, alla oqarpallapoq. - Takusariartigu.

Pullatit tikikkamikkit isaariaaniittoq ujarak peermassuk niviarsiaranguaq anillappoq.

Tamarmik tupigutsaqaat ajunngitsoq siumoramikku. Tamarmik ilisaraat allisimannngivikkaluartoq. Angutit tassaapput taamani pinnguaqatigisartagai. Inersimasorsuannngorsimapput, taamaattumik paasisinnaavaa sivoorsuarmik tammarsimasimalluni.

Misigisaminik tamanik oqaluttuuppai, angutillu oqaluttuuppaat peqannginnerani pisimasunik.

Oqaluttuuppaat arnaa toqusimasoq angutaali suli ajunngitsoq. Taava nunaqarfimminnut uteqatigai. Niviarsiaqqap angunni ornikkaluarpaa, sunaaffa piniarsimalluni peqanngitsoq.

Unnulersorlu puisimik kalilluni tikilermat timaaniit suaartarpaat:

- Paniit uterami!

Utoqqaq paarunnaarluni oqarpoq:

- Qanoq aamma salloqittassavisinga quiassuaatigalunga.

- Illumiit aniit, angutit suaarmanni niviarsiaaraq angummi illuaniit anivoq.

